

راهنمای ژانر

معرفی و بررسی ده گونه‌ی سینمایی

یحیی نطنزی

کتابخانه تخصصی سینما و تئاتر
 مرکز تحقیقات سینمایی
 تهران
 پست‌کد: ۱۹۶۴۵
 شماره تماس: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸
 شماره فکس: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸
 شماره اینترنتی: www.cheshmehi.ir

پیدا
 الفبای کتاب

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۶۷-۰-۱۹

۱. در این کتاب، به بررسی ده گونه سینمایی پرداخته شده است. این گونه‌ها عبارتند از: فیلم مستند، فیلم مستند-داکیومنتری، فیلم مستند-فکری، فیلم مستند-تاریخی، فیلم مستند-سیاسی، فیلم مستند-فرهنگی، فیلم مستند-تاریخی-سیاسی، فیلم مستند-فرهنگی-سیاسی، فیلم مستند-تاریخی-فرهنگی، فیلم مستند-سیاسی-فرهنگی. این کتاب برای علاقه‌مندان به سینما و مستندسازی مناسب است.

www.cheshmehi.ir
 cheshmehi@cheshmehi.ir
 cheshmehi@cheshmehi.ir

۷۷۷۸۸۰۲۰۲ چاپ نخست: زمستان ۱۳۸۵

فهرست

۱۱	پیش‌گفتار
۱۳	یادداشت مؤلف
۱۵	مقدمه
۲۷	علمی - خیالی
۲۷	در جست‌وجوی تعریفی جدید برای ژانر علمی - خیالی
۲۸	خاستگاه ژانر
۲۹	مرور مؤلفه‌های فیلم‌های علمی - خیالی
۳۱	مروری بر نقاط عطف ژانر علمی - خیالی در قرن بیستم
۳۴	آشنایی با شاخص‌ترین فیلم‌های علمی - خیالی اولین دهه‌ی قرن بیست و یکم
۳۶	بهترین فیلم‌های علمی - خیالی تاریخ سینما به انتخاب روزنامه‌ی ایندپندنت
۳۸	بررسی یک فیلم شاخص در ژانر علمی - خیالی
۴۰	مروری بر تاریخچه‌ی ادبیات علمی - خیالی
۴۱	ژانر علمی - خیالی در ایران
۴۲	بیشتر بدانیم
۴۴	آشنایی با مهم‌ترین مجموعه‌های سینمایی علمی - خیالی
۴۷	وحشت
۴۷	چرا فیلم ترسناک تماشا می‌کنیم؟
۴۹	مرور برخی مؤلفه‌های ژانر ترسناک
۵۱	آشنایی با زیرژانرهای ترسناک
۵۴	مروردهه‌به‌دهه‌ی فیلم‌های ترسناک
۵۸	مرور رویکردهای انتقادی به ژانر ترسناک
۵۹	بهترین فیلم‌های ترسناک تاریخ سینما از نظر مارتن اسکورسیزی

مقدمه

ژانرهای سینمایی به چه کاری می آیند؟

۱. ژانرهای سینمایی در ابتدای پیدایش خود ناظر به قواعدی نانوشته میان استودیوهای فیلم سازی و مخاطبان بوده اند. به این صورت که انتظارات تماشاگران از فیلم ها و استقبال آن ها از آثاری مشخص، فیلم سازان و تهیه کنندگان را به سمت تولید فیلم هایی با قواعدی امتحان پس داده سوق می داد تا با تکرار آن قواعد راهی برای تضمین بازگشت سرمایه های خود بیابند. مخاطبان هم در این میان همواره از چنین دسته بندی هایی استقبال می کردند و بیشتر به سمت فیلم هایی متمایل می شدند که با ذوق و سلیقه شان سازگار بود. این رویکرد، در دهه های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ تا حد زیادی به تثبیت فرهنگ فیلم بینی در کشورهای صاحب صنعت سینما، به خصوص امریکا کمک کرد و زمینه ساز استمرار ارتباط سینما دستان با سالن های کوچک و بزرگ سینما شد.

۲. از سوی دیگر، منتقدان هم برای تسهیل در ارائه ی تحلیل های سینمایی به سراغ دسته بندی فیلم ها رفته اند و با ترسیم مشخصات و ویژگی های بارز برای گونه های متنوع فیلم ها، هر اثر سینمایی را به تفکیک «عناصر ساختاری» و «مؤلفه های محتوایی» جزء گروهی خاص دانسته اند. این اقدام منتقدان منجر به پیدایش مفاهیمی به نام ژانرهای سینمایی شده که البته ماهیتی کاملاً قراردادی و اعتباری دارند و غالباً بر سر مشخصات آن ها توافق جمعی وجود ندارد. برخی تحلیل گران قوانین سفت و سختی را برای دسته بندی های ژانری در نظر می گیرند و سعی می کنند با در نظر گرفتن چند ژانر کلیدی، دیگر گونه های سینمایی را ژانرهایی فرعی بدانند که از اصول و قواعد ژانرهای اصلی تبعیت می کنند. مثلاً از نظر این منتقدان، ژانر تریلر را می توان یک ژانر کلیدی فرض کرد که گونه هایی مانند گنگستری، جنایی، پلیسی و حتا نوآر زیر مجموعه های آن محسوب می شوند. در مقابل، دسته ای دیگر از نظریه پردازان قایل به این دسته بندی نسبتاً قدیمی نیستند و بیشتر زیرگونه های سینمایی را تحت عنوان ژانری مستقل تعریف می کنند. به عنوان مثال بری لنگفورد، در کتاب فیلم ژانر؛ هالیوود و فراسوی آن، در دسته بندی فیلم ها ژانر جدیدی به نام «هولوکاستی» هم در نظر گرفته و در فصلی مجزا خصوصیات آن را تشریح کرده است.